

De illegaliteit

Dat de illegale actie in de periode die wij thans behandelen (juli '42 – mei '43), aanzienlijk breder van opzet was dan in die welke wij in het voorafgaande deel aan de orde stelden (maart '41 – juli '42), kan reeds blijken uit de cijfers omtrent de aantallen Nederlanders die wegens verboden activiteit gearresteerd werden. Wij kennen helaas geen detailcijfers betreffende de arrestanten omstreeks juli '42; wèl bezitten wij een overzicht d.d. 8 november '42¹ en het is wellicht nuttig, die cijfers te vergelijken met de overeenkomstige cijfers d.d. 14 december '41 die ook bewaard gebleven zijn.² Wij kunnen de lijn nog iets doortrekken: de cijfers d.d. 2 mei 1943 (waar diegenen die in verband met de April-Meistakingen gearresteerd werden, nog niet in verwerkt waren) zijn eveneens bekend.³

Welnu, op 14 december '41 bevonden zich in Nederlandse gevangenissen 1805 gevangenen '*zur Vorbereitung eines Strafverfahrens*', op 8 november '42 3 773, op 2 mei 1943 5 057.⁴ Niet al die gevangenen waren illegale werkers. Een nadere indeling van de bedoelde groep bezitten wij slechts voor de laatstgenoemde datum: 2 mei 1943, en die indeling (die niet allen omvat) toont aan dat tegen 52 personen een proces voorbereid werd wegens clandestien slachten en zwarte handel en tegen 1 032 wegens diefstal ten nadele van de *Wehrmacht* en wegens overeenkomstige delicten; 1 541 personen zaten gevangen wegens '*Verstoss gegen die Judenverordnungen*' (dit waren Joden alsmede niet-Joden die aan de vervolgdgen hulp geboden hadden) en 2 152 wegens '*Widerstandsorganisationen, CPN, Abhören englischer Sender, Spionage, Sabotage, Beleidigung der Wehrmacht*' – een nogal gemengd geheel, zoals men ziet.

Voorts bevonden zich op grond van een *Schutzhaftbefehl* op 14 december '41 1 104 Nederlanders in een concentratiekamp in Duitsland, op 8 november '42 1 461, op 2 mei '43 2 281.

¹ '*Meldungen aus den Niederlanden*', 119 (10 nov. 1942), *Anlage 1*. ² A.v., 74 (16 dec. 1941), *Anlage*. ³ A.v., 142 (4 mei 1943), p. 25. ⁴ Dit waren de gevangenen van de *Sicherheitspolizei*. Er konden met hen drie dingen gebeuren: vrijlating, transport naar een concentratiekamp krachtens een *Schutzhaftbefehl*, en overdracht aan een Duitse rechtbank; in dat laatste geval werden zij *Untersuchungshäftlinge* en de aantallen van deze groep werden in de aangehaalde cijfers niet vermeld.